

ДО 80-РІЧЧЯ СЕРГІЯ ДМИТРОВИЧА КРИЖИЦЬКОГО

11 грудня 2012 р. виповнилося 80 років від дня народження видатного українського вченого Сергія Дмитровича Крижицького — доктора архітектури, професора, члена-кореспондента Національної академії наук України, завідувача відділу античної археології Інституту археології НАНУ.

Сергій Дмитрович народився 1932 р. у Києві в сім'ї службовців. Успішно закінчив Київську художню середню школу, в 1960 р. — факультет архітектури Київського художнього інституту. В 1960—1964 рр. працював на посаді архітектора, потім — молодшого наукового співробітника в Науково-дослідному інституті теорії та історії архітектури. Від 1964 р. і донині його професійна діяльність нерозривно пов'язана з Інститутом археології НАН України, де він написав дисертацію «История домостроительства Ольвии в эллинистическую эпоху (опыт реконструкции жилых домов и кварталов)» на

здобуття вченого ступеню кандидата історичних наук (1968), а 1980 р. захистив дисертацію на здобуття вченого ступеню доктора архітектури «Архитектура античных жилых домов Северного Причерноморья».

У 1974—1981 рр. С.Д. Крижицький завідував заповідником «Ольвия», який практично створив заново та заклав основи охоронних і консерваційних робіт з музеєфікації археологічних об'єктів Ольвії на новому рівні. С.Д. Крижицький продовжує керувати науковими темами заповідника, основною метою яких є створення музею просто неба в Національному історико-археологічному заповіднику «Ольвия» НАНУ.

Від 1981 р. С.Д. Крижицький очолює відділ античної археології, водночас у 1987—2003 рр. був заступником директора з наукової роботи Інституту археології НАНУ. Під його керівництвом написано низку фундаментальних робіт з

історії та культури античних держав Північного Причорномор'я, він підготував півтора десятки кандидатів наук, які плідно працюють в Інституті археології та інших наукових установах України. С.Д. Крижицький — фундатор сучасної української школи античної археології, роботи та досягнення якої дістали широке визнання в Україні й поза її межами.

С.Д. Крижицький — всесвітньовідомий вчений у галузі античної історії, археології та архітектури, автор декількох десятків індивідуальних і колективних монографій і понад двохсот статей, опублікованих в українських та зарубіжних виданнях. Вчений розробив принципи реконструкції та здійснив низку графічних реконструкцій житлових і громадських споруд, відкритих в античних містах Північного Причорномор'я, а також створив систему оцінки ступеня достовірності таких реконструкцій, відтворив загальні риси історії архітектури античних держав Північного Причорномор'я протягом усього часу їх існування, виокремив особливості місцевого греко-варварського стильового напрямку в архітектурі та специфіку північнопричорноморської архітектурної школи. Цими роботами активно та плідно користуються всі сучасні дослідники античної культури Надчорноморщини. Чимале місце в науковому доробку ювіляра займає історіографія дослідження будівництва та архітектури античної Ольвії, а також головні етапи її історичного та культурного розвитку. Вчений також плідно вивчає загальні проблеми грецької колонізації регіону, демографічного потенціалу населення та сільськогосподарського виробництва, взаємовпливу навколишнього середовища на суспільства Нижнього Побужжя за античної доби та багато інших пов'язаних з цими актуальними темами питань.

С.Д. Крижицький багато років бере участь у роботі археологічних експедицій. У 1969—1971 рр. він керував Білгород-Тирською археологічною експедицією. Саме тоді була відкрита частина оборонної системи античного міста. В 1972—1994 рр. С.Д. Крижицький очолював Ольвійську експедицію, а від 1995 р. — її науковий керівник. Під його керівництвом

проводяться щорічні дослідження: були вивчені Західна міська брама в системі оборонних споруд Ольвії, Західний теменос, житлові квартали та численні споруди різних періодів існування міста, Північна брама цитаделі; проводяться роботи на ольвійському передмісті та некрополі. Крім того, виявлено та частково досліджено низку поселень сільської округи Ольвії, а також проведений цикл підводних археологічних робіт у затопленій частині Нижнього міста. За роки роботи С.Д. Крижицького Ольвійська експедиція стала базою якісно нової методики розкопок, впровадження нових принципів класифікації, фіксації та консервації археологічних об'єктів.

Багато сил і часу витрачає С.Д. Крижицький на редагування колективних праць — монографій і збірників статей, що виходять друком в Україні та за кордоном. Він є постійним членом редколегії Інституту археології НАН України, нашого журналу, а також таких відомих наукових видань як «Вестник древней истории» (Москва), «Ancient Civilizations from Scythia to Siberia» (Лейден, Голандія), «Проблемы истории, филологии, культуры» (Москва—Магнітогорск).

С.Д. Крижицький також провадить значну науково-організаційну та координаційну діяльність, налагоджує активне співробітництво з зарубіжними колегами. Багато років він очолював Українсько-Румунську комісію з історії, археології, етнології та фольклористики при Президії НАН України. За значний науковий внесок С.Д. Крижицький був нагороджений у 1994 р. премією М.О. Макаренка, а в 1997 р. — Почесною грамотою Російської академії наук. Його обрано академіком Української академії архітектури, він є лауреатом Державних премій України в галузі науки і техніки (2003) та архітектури (2007).

Колектив Інституту археології НАН України, колеги та учні щиро вітають Сергія Дмитровича Крижицького зі славним ювілеєм, бажають йому міцного здоров'я, довголіття, наснаги, щастя в колі рідних і друзів, нових творчих успіхів.

З повагою, колеги та друзі

С.Д. Крижицький у рідному Інституті. Ліворуч П.П. Толочко, у центрі В.О. Анохін (2010 р.)

С.Д. Крижицький серед колег. Ліворуч А.І. Іванчик, праворуч К.К. Марченко (Очаків, 2004 р.)

Основні праці С.Д. Крижицького

- Жилые ансамбли древней Ольвии. — К., 1971.
- Жилые дома античных городов Северного Причерноморья. — К., 1982.
- Ольвия. Историографическое исследование архитектурно-строительных комплексов. — К., 1985.
- Культура населения Ольвии и ее окружи в архаическое время. — К., 1987 (у співавторстві).
- Сельская округа Ольвии. — К., 1989 (у співавторстві).
- Античные поселения Нижнего Побужья. — К., 1990 (у співавторстві).
- Архитектура античных государств Северного Причерноморья. — К., 1993.
- Ольвия. Раскопки, история, культура. — К., 1997 (у співавторстві).
- Ольвия. Античное государство в Северном Причерноморье. — К., 1999 (у співавторстві).
- Olbia. Eine altgriechische Stadt im nordwestlichen Schwarzmeerraum. — Leiden; N. York; Köln, 1995 (у співавторстві).
- Херсонес Таврический в середине I в. до н. э. — VI в. н. э. Очерки истории и культуры. — Харьков, 2004 (у співавторстві).
- Древнейший теменос Ольвии Понтийской. — Симферополь, 2006 (у співавторстві).
- The Lower City of Olbia (Sector NGS) in the 6th Century BC to the 4th Century AD. — Aarhus, 2010 (у співавторстві).
- Архитектура Ольвии в реконструкциях. — Симферополь, 2012.

Колективні узагальнюючі праці

- Історія Української РСР. — К., 1977.
- Археологія Української РСР. — К., 1971.
- Археология Украинской ССР. — К., 1986.
- Античные государства Северного Причерноморья. — К., 1984.
- Развитие строительной науки и техники в Украинской ССР. — К., 1987.
- Золото степу. Археологія України. — Шлезвіг, 1991.
- Античні держави Північного Причорномор'я. — К., 1998.
- Давня історія України. — К., 1998, т. 2.
- Античные памятники Северо-Западного Причерноморья. — Одесса, 2001.
- Історія культури давнього населення України // Історія української культури в 5-ти томах. — К., 2001, т. 1.
- Історія Української архітектури. — К., 2003.
- Ancient Greek Colonies in the Black Sea. — Thessaloniki, 2003, Vol. I.